

Spraševanje vesti

Članek o spraševanju vesti iz
Leksikona svetega Jožefmarija.

9. Apr. 2021

V okviru človekovega notranjega spreobračanja k Bogu je spraševanje vesti navadno obravnavano na dva načina: kot priprava na plodovit prejem zakramenta spovedi (z marljivim ugotavljanjem storjenih grehov; prim. Katekizem Katoliške cerkve, št. 1454) in kot asketska praksa, ki je potrebna za napredovanje v notranjem življenju. Omejili se bomo na drugi vidik,

povzet v teh besedah sv. Jožefmarija, ki povezujejo klic k hoji za Kristusom s potrebo po izpraševanju srca glede ljubezni do Boga: ***Ko je Gospod poklical prve apostole, so ti ob stari barki krpali raztrgane mreže. Gospod jim je rekel, naj hodijo za njim; in oni so »statim« – takoj, »relictis omnibus« – pustili vse, vse (!) in šli za njim ... In včasih se zgodi, da mi – ki jih želimo posnemati – ne uspemo zapustiti vsega in nam v srcu ostane navezanost, napaka v našem življenju, ki je nočemo odsekati, da bi jo izročili Gospodu. – Si boš temeljito izprašal svoje srce? – Tam ne sme ostati nič, kar ne bi bilo od Njega; drugače ga ne ljubiva dovolj, niti ti niti jaz***(Kovačnica, št. 356).

Zadnji stavek te misli izraža cilj, h kateremu stremijo vsa razmišljanja svetega Jožefmarija o spraševanju vesti: kristjan ima potrebo po tem, da

stalno raste v ljubezni do Boga in da se izogiba vsemu, kar bi to ljubezen lahko oviralo.

1. Spraševanje vesti v kontekstu dialoga med človekom in Bogom

Kristjan se s pomočjo spraševanja vesti v božji navzočnosti postavi pred samega sebe, da bi odkril, kaj v njem in v njegovih delih ne ustreza njegovemu poklicu božjega otroka v Kristusu, poklicanega k svetosti. Ko takšno spoznanje doseže, ga to spodbudi h kesanju (da obžaluje svoje prekrške in se sklene poboljšati), k prošnji Bogu za odpuščanje, k temu, da ceni od Njega prejete dobrine, da je hvaležen in si prizadeva izboljšati svoje življenje v okoliščinah, v katerih se nahaja.

Počasi opazuj svoje obnašanje.

Videl boš, da si poln napak, ki škodijo tebi in morda tudi ljudem okrog tebe. [...] – Potrebuješ dobro vsakodnevno spraševanje vesti, ki

te bo privedlo do konkretnih sklepov za poboljšanje, da bi občutil resnično bolečino zaradi svojih pomanjkljivosti, opustitev in grehov(Kovačnica, št. 481).

Spraševanje je potreba za kristjana, ki želi odgovoriti na Gospodov klic: ***Če se resnično boriš, potrebuješ spraševanje vesti. Poskrbi za dnevno spraševanje: preveri, ali čutiš bolečino od ljubezni, ker z našim Gospodom ne ravnaš, kot bi moral***(Brazda, št. 142). Sv.

Jožefmarija izpostavlja temeljni namen spraševanja vesti: obžalovanje zaradi pomanjkljivega odziva na božjo ljubezen; in opozarja, da mora resnično spraševanje vesti na koncu privedi do kesanja. Zato svetuje: ***Svoje spraševanje vesti vedno končaj z obujanjem ljubezni – bolečine iz ljubezni – zase, za vse grehe ljudi ... – In premišluj o očetovski skrbi Boga, ki je odstranil ovire, da se ne***

bi spotaknil čeznje(Pot, št. 246).
Spraševanje ni samo sebi namen,
temveč je njegova dovršitev v
kesanju iz ljubezni, in ravno zato, ker
izvira iz ljubezni, spodbuja k
obžalovanju za lastne in tuje grehe.
Navdihuje se v ljubezni do Boga in v
božji ljubezni vodi človeka h kesanju
in k hvaležnosti. Od tod sledi
poboljšanje ravnanja: »**Kaj vse
dolgujem Bogu, ker sem kristjan:
moje nespoštovanje tega dolga me
je spravilo v jok od bolečine,
bolečine iz ljubezni. Mea culpa!**« –
**Dobro je, da poznaš svoje dolgove,
a ne pozabi, kako jih je mogoče
poravnati: s solzami ... in z
deli**(Pot, št. 242).

Za svetega Jožefmarija je
**spraševanje vesti odgovor na
potrebo ljubezni,
občutljivosti**(Kovačnica, št. 110). Je
rahločutnost v Boga zaljubljene duše,
ki se trudi ugajati svojemu Bogu celo
v najneznatnejših

podrobnostih: ***Kako dobro razumem vprašanje, ki si ga je zastavljala tista v Boga zaljubljena duša: Je bila kakšna nevšečna kretnja, je bilo v meni kaj, kar bi Tebe, Gospod, Ljubezen moja, moglo boleti? – Prôsi svojega Očeta Boga, naj nam podeli to nenehno zahtevnost ljubezni*** (Kovačnica, št. 494).

Ta dialog, sad ljubečega osebnega odnosa med kristjanom in Bogom, je prizorišče, ki je za spraševanje vesti značilno. Pri sv. Jožefmariju spraševanje vesti ni zgolj samoopazovanje (introspekcija), nekakšen notranji monolog, pri katerem bi se človek ukvarjal s samim seboj in s svojimi dejanji, zato da bi do skrajnosti presodil, ali mu gre dobro ali ne, kajti: ***Kristjan ni obsedenec, ki bi skušal prikazati brežhibno kartoteko*** (Jezus prihaja mimo, št. 75). Spraševanje je oblika molitve, pri kateri človek o svojem

življenju razmišlja v božji navzočnosti, v pogovoru z Gospodom in s pomočjo njegove milosti: ***Jezus, če je v meni kaj, kar ti ne ugaja, mi povej, da to***

izkoreniniva(Kovačnica, št. 108). V tem vzdušju ljubezni ni prostora za nevarnost togosti ali pretiranega zanašanja na človeške moči pri duhovnem napredovanju: duša se zaupa Bogu na svoji poti, saj od Njega prejema razsvetljenje o tem, kje naj se bori, in moč, da bi to v praksi uresničila.

Spraševanje vesti je naloga, ki zahteva resno zavzetost, kajti tukaj je v igri najvišja dobrina. Da bi to ponazoril, se sv. Jožefmarija zateče k prispodobi o upravljanju s človeškimi posli:***Izpraševanje vesti.***

– Vsakodnevno opravilo. –

Računovodstvo, ki ga ta, ki vodi podjetje, nikoli ne zanemari.

Katero podjetje velja več kot podjetje večnega življenja? (Pot, št.

235). Primerjava, ki je bila v Cerkvi od nekdanj prisotna, je preprosta in zgovorna: pri vodenju posla je potrebno spremljati računovodstvo prihodkov in stroškov, zaznati, kaj in kako je mogoče izboljšati, ukrepati v primeru napak. Doseči večno življenje je véliki kristjanov cilj, ki se odraža v dnevnem boju za sodelovanje z božjo milostjo. Predhodni korak in izhodišče tega boja je spraševanje vesti. Zanimarjanje spraševanja prinaša resno nevarnost: ***Obstaja sovražnik notranjega življenja, majhen, neumen; toda na žalost zelo učinkovit: opuščanje truda pri spraševanju vesti*** (Kovačnica, št. 109). Za kristjana ni nič pomembnejšega od tega, da se bolj in bolj približuje Bogu, zato bo vedno skušal »vestno opraviti spraševanje vesti« (Álvaro del Portillo, *Pismo* 8. 12. 1976, št. 8).

Spraševanje je dnevno opravilo. ***Ne opuščaj mi vsakodnevnega večernega spraševanja: to je stvar treh minut***, je sv. Jožefmarija svetoval enemu izmed svojih duhovnih otrok ter pri tem predlagal primeren trenutek in trajanje: ob koncu dneva in na kratko. Za bolj umirjeno, za ***globlje in temeljitejše*** (Pot, št. 245) spraševanje so primerni dnevi mesečne duhovne obnove in letne duhovne vaje: ***Dnevi duhovne obnove. Zbranost, da bi spoznal Boga, da bi spoznal sebe in tako napredoval. Čas, potreben za odkrivanje, v čem in kako se je treba spremeniti: Kaj moram storiti? Česa se moram izogibati?*** (Brazda, št. 177). V miru in zbranosti duhovne obnove, znotraj tiste ***blagoslovljene samote, ki je tako zelo potrebna, da uspeva notranje življenje*** (Pot, št. 304), ko je kristjan na samem z Bogom, daleč od dnevnega vrveža, ima priložnost, da v miru in z večjo globino premisli o

svojem duhovnem življenju ter si prizadeva za spreobrnjenje:***Je v tvojem življenju kaj, kar ne ustreza tebi kot kristjanu in kar te vodi k temu, da se nočeš prečistiti? – Izprašaj in spremeni se***(Kovačnica, št. 480).

Sv. Jožefmarija poudarja tudi potrebo po čuječnosti v vsakem trenutku:***Navadite se v vsem videti Boga ter razumeti, da nas On vedno pričakuje, da nas gleda in zahteva prav to, da mu vdano sledimo, ne da bi zapustili svoje mesto na tem svetu. Hoditi moramo v ljubeznivi čuječnosti in si iskreno prizadevati, da ne bi izgubili njegove božje družbe***(Božji prijatelji, št. 218). S to držo »čuječnosti« ne misli na nekakšno navado nenehnega samonadzora, temveč predvsem na držo duha, na notranje razpoloženje, značilno za zaljubljene duše, kajti:***Kadar človek ljubi zares ..., se vedno najdejo***

drobne priložnosti, da bi ljubil še bolj (Brazda, št. 420). To je vedra čuječnost, ki izhaja iz ljubezni do Boga, zaradi katere se človek trudi, da bi ga ljubil vedno bolj in na boljši način, in ki se udejavanja v ljubeči odločitvi, ***da bomo začeli in vedno znova začenjali, v vsakem trenutku, če bi bilo treba*** (Božji prijatelji, št. 219). Pot za to, da se v duši vzpostavi ta duh spraševanja, je dobro dnevno opravljanje spraševanja vesti in rast v ljubezni do Boga.

Sv. Jožefmarija, kot bomo podrobneje opisali v nadaljevanju, sledi klasičnemu razlikovanju med splošnim spraševanjem vesti, ki predstavlja pogled na minuli dan v celoti, in med posebnim spraševanjem vesti, s katerim se pozornost osredotoči h kakšni konkretni točki, v kateri se želim izboljšati. Ob različnih priložnostih daje različne napotke in med raznimi

že izdelanimi metodami za
opravljanje spraševanja vesti ne daje
prednosti nobeni izmed njih, niti
direktno niti na posreden način, pa
tudi ne podaja nobene lastne metode.
»Ni mogoče podati fiksnih pravil.
Spraševanje, ki je dobro za nekoga, ni
dobro za nekoga drugega; in tudi za
enega človeka je določen način dober
samo za nekaj časa, potem pa ne več.
To je odvisno od okoliščin vsakega
posameznika. Vsakdo to določi
skupaj s svojim duhovnim
voditeljem« (Álvaro del Portillo,
Pismo 8. 12. 1976).

Naj bo način za opravljanje
spraševanja vesti katerikoli, sv.
Jožefmarija opozarja na nevarnost,
ki je pri tem duhovnem dejanju
vedno navzoča: ***Ob uri spraševanja
vesti se varuj pred nemim
hudičem***(*Pot*, št. 236). Gre za hudiča
–***o katerem govori evangelij***
(*Kovačnica*, št. 127, prim. Mt 9,32-33,
Mr 9,24) –, ki kristjanu onemogoča

biti iskren; tako do samega sebe pri spraševanju vesti kot tudi pri duhovnem vodstvu in pri zakramentu spovedi (prim. *Božji prijatelji*, št. 188–189). Če ni iskrenosti, človek ne prepozna napak in grehov, duša se zapre pred kesanjem, pred prošnjo za odpuščanje in za božjo milost. Od tod odločni nasvet: ***Naj bo »divja« tvoja iskrenost pri spraševanju vesti; to pomeni pogum: isti pogum, s katerim se pogledaš v ogledalo, da bi ugotovil, kje si ranjen ali kje si se umazal ali kje so tvoje pomanjkljivosti, ki jih moraš odstraniti*** (Brazda, št. 148).

To je pogum, ki izhaja iz trdnega upanja v božjo ljubezen. Naša bedanas ***ne sme nikoli privedi do tega, da bi šli mimo božje ljubezni, temveč nas mora spodbuditi, da se bomo zatekli k tej Ljubezni [...]. Ne smemo se oddaljiti od Boga, ker smo odkrili svoje šibkosti; spopasti***

se moramo s svojo bedo prav zato, ker Bog zaupa v nas (Božji prijatelji, št. 187).

2. Spoznavanje Boga in spoznavanje samega sebe

Spraševanje vesti je v krščanski tradiciji prepoznano kot način za človekovo samospoznanje; to pa je potreben korak na poti do zedinjenja z Bogom. V takšnem smislu govori tudi sv. Jožefmarija, ko pravi: ***Spoznavanje samega sebe nas vodi za roko k ponižnosti*** (Pot, št. 609); in s tem k zaupanju in ljubezni do Boga v priznanju njegove neskončne dobrote: ***Ne pozabi, da si ... koš za smeti. – A če te božji Vrtnar slučajno vzame v svoje roke, te umije in očisti ... in te napolni s čudovitimi rožami ... ne bodi prevzeten zaradi vonja in barv, ki so ozaljšali tvojo grdost*** (Pot, št. 592).

Pri tem je zanimivo omeniti, da sv. Jožefmarija postavlja spoznanje Boga pred spoznanje samega sebe:***Kliči k Svetemu Duhu pri spraševanju vesti, da bi bolje spoznal Boga, da bi spoznal samega sebe in bi se tako mogel spreobrniti vsak dan*** (Kovačnica, št. 326; prim. Jezus prihaja mimo, št. 58, 164; Brazda, št. 177; Kovačnica, št. 184).

To ni novost, temveč način, kako predstaviti cilj spraševanja vesti, pri katerem je izpostavljena prednost božje ljubezni do nas (prim. Jn 4,19). Da bi živeli nadnaravno življenje, je treba poznati stvarnost svojega lastnega položaja, tega, da smo kristjani: na eni strani svojo človeškost z njenimi omejitvami in slabotnostjo, na drugi pa se s posebno globino zavedati naše udeležnosti pri božjem življenju, ki jo prejmemo po milosti:***Zavedanje, da smo izšli iz božjih rok, da smo predmet posebne ljubezni Presvete***

Trojice, da smo otroci tako velikega Očeta. Prosim mojega Gospoda, da bi se hoteli tega zavedati, dan za dnem okušati to resnico (Božji prijatelji, št. 26).

Kristjan mora pri spraševanju vesti pogledati nase v luči teh dveh resnic, drugače bo imel le delno in pogosto ne preveč pozitivno sliko o samem sebi in o svojih dejanjih, kar je v nasprotju s stvarnostjo božje zamisli: ***Odvrzi daleč od sebe ta obup, ki ti ga povzroča poznanje tvoje bede. – Res je: po svojem gospodarskem ugledu si ničla ..., po družbenem ugledu druga ničla ..., spet druga po krepostih in druga po nadarjenosti ... Toda na levi strani teh ničel stoji Kristus ... In kakšno neizmerno število da to!*** (Pot, št. 473). Od tod sledi nasvet svetega Jožefmarija: ***Naj vsak izmed nas premišljuje o tem, kaj je Bog zanj storil in kako se je on odzval. Če smo pogumni v tem osebnem***

izpraševanju, bomo zaznali, kaj nam še manjka (*Božji prijatelji*, št. 312). Ko imamo pri spraševanju vesti, pri tem ljubezenskem pogovoru z Gospodom, pred očmi od Boga prejete milosti – življenje, božje otroštvo, odrešenje –, se duša razkrije, navdaja jo kesanje iz ljubezni, hvaležnost za prejete darove, upanje na božjo pomoč ter želja, da bi se v prihodnje bolje odzivala na njegov klic (prim. *Božji prijatelji*, št. 215).

3. Splošno in posebno spraševanje vesti

Sv. Jožefmarija, kot že rečeno, pozna in prevzame razlikovanje med splošnim in posebnim spraševanjem vesti, kar je dobro znan in klasičen pojem v duhovni literaturi. S prispodobo, ki krščansko življenje prikazuje kot boj – »vojna miru«, »vojskovanje« ljubezni, »duhovno bojevanje« (prim. *Jezus prihaja*

mimo, št. 73–77) – nazorno predstavi naravo in cilj obeh načinov spraševanja vesti:**Splošno spraševanje vesti je podobno obrambi. Posebno, napadu. – Prvo je oklep, drugo oster meč**(Pot, št. 238).

Cilj splošnega spraševanja vesti, ki ga primerja z oklepom za bojevnikovo zaščito, je vsakodnevni boj kot celota. To kristjanu omogoča, da se bori neprekinjeno, ne da bi opustil stražo ali se v boju predal; da si prizadeva **zastalno začenjanje in ponovno začenjanje**(Kovačnica, št. 384; prim. Pot, št. 292), zato da bi bilo duhovno življenje aktivno in trdno, s tem pa tudi zavarovano pred zalezovanjem sovražnika:**Ta nadnaravni način ukrepanja je prava vojaška taktika. – V vsakodnevnih bojih tvojega notranjega življenja se bojuješ na položajih, ki so daleč stran od utrjenih zidov tvoje trdnjave. Že tukaj mora sovražnik**

naleteti na tvoje majhne odpovedi, redno molitev, tvoje vsakodnevno delo, tvoj življenjski načrt. Le težko se bo prebil do utrdbenih stolpov tvojega gradu, ki so povsem nezaščiteni pred napadi. – In če mu uspe, bo že izčrpan(Pot, št. 307).

Posebno spraševanje vesti je osredotočeno na kakšno konkretno točko, v kateri se želimo izboljšati: ***V posebnem spraševanju vesti si moraš prizadevati, da bi neposredno pridobil določeno krepost ali odpravil svojo glavno pomanjkljivost***(Pot, št. 241). Je orožje, ki duha bojevanja ohranja živega skozi ves dan, tako da moči usmerja na neko konkretno fronto. Vendar to ni katerakoli vojna fronta, temveč mora biti cilj posebnega spraševanja vesti dobro določen glede na situacijo duše v sedanjem trenutku. Kristjan bo za pomoč prosil Boga in iskal nasveta v duhovnem

vodstvu, da bi ugotovil, kaj je za njegovo dušo najbolj primerno: ***Prosi za razsvetljenje. – Vztrajaj, dokler ne najdeš izvora. Potem ga napadi z orožjem posebnega spraševanja vesti***(Pot, št. 240). In potem ko je cilj opredeljen, bo določil tudi sredstva, da bi ga dosegel; tako se bo »neposredno« usmeril v pridobivanje neke kreposti ali v odstranjevanje pomanjkljivosti.

Sv. Jožefmarija poudarja pozitivni vidik asketskega boja in kot cilj oziroma namen na prvo mesto postavlja »pridobivanje določene kreposti«. Tudi kadar bo šlo za »odpravljanje kakšne pomanjkljivosti«, bo ponavadi bolj privlačno in bolj učinkovito, če bomo pozornost usmerili ne v to pomanjkljivost, temveč v tej pomanjkljivosti nasprotno krepost ter si prizadevali, da jo osvojimo. »Gibanje duše proti dobremu,« je zapisal sv. Tomaž Akvinski, »je

močnejše od gibanja proč od zla« (S. Th., 1-2, q. 29, a. 3) in sv. Jožefmarija v nauku o spraševanju vesti soglaša s to antropološko ugotovitvijo.

Juan Ramón Areitio

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/sl-si/article/
sprasevanje-vesti/](https://dev.opusdei.org/sl-si/article/sprasevanje-vesti/) (10. Avg. 2025)